

SUNDHEDSMINISTERIET

Sundhedsudvalget 2020-21
SUU Alm. del - endeligt svar på spørgsmål 1697
DK-1057 København K Offentligt

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W sum.dk

Folketingets Sundhedsudvalg

Dato: 24-10-2021
Enhed: SPOLD
Sagsbeh.: DEPTLAN
Sagsnr.: 2115341
Dok. nr.: 1959205

Folketingets Sundhedsudvalg har den 24. september 2021 stillet følgende spørgsmål nr. 1697 (Alm. del) til sundhedsministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Per Larsen (KF) og Stinus Lindgreen (RV).

Spørgsmål nr. 1697:

”Kan ministeren oplyse, hvilke forudsætninger der ligger bag Sundhedsstyrelsens vurderinger af behovet for speciallæger inden for f.eks. psykiatrien, når styrelsen kommer frem til et behov for speciallæger, der er markant lavere end de tal som de lægevidenskabelige selskaber har fremsat?”

Svar:

Ministeriet har til brug for min besvarelse af spørgsmålet indhentet bidrag fra Sundhedsstyrelsen. I den forbindelse har Sundhedsstyrelsen informeret om følgende, som jeg kan henholde mig til:

”Speciallægeuddannelsen¹ tager i gennemsnit i 2019 10,7 år, men varierer mellem specialer på 8,0 år – 13,8 år. Beslutninger om antallet af uddannelsesforløb i dimensioneringsplanen får derfor først betydning for antal af speciallæger nogle år ud i fremtiden, men ansættelsen af læger i uddannelsesforløb har betydning for en afdelings mulighed for at rekruttere læger her og nu. Antallet af speciallæger i dag er derfor en konsekvens af antallet af besatte speciallægeuddannelsesforløb fastlagt i dimensioneringsplanen 2008-2012.

I dimensioneringsplanerne fra 2021 og 2022-2023 er der givet mulighed for, at der på regionalt niveau i de tre videreuddannelsesregioner ved behov, kan øges i antal forløb henholdsvis 50 fleksforløb² i 2021 og 100 fleksforløb årligt i 2022 og 2023, hvis der er ledige forløb i forhold til den totale dimensionerede ramme.

I besvarelsen indgår en redegørelse for, hvilke faktorer der indgår i beslutningsprocessen ved fastlæggelsen af antallet af uddannelsesforløb (intro- og hoveduddannelsesforløb i speciallægeuddannelsen) for de 39 lægelige specialer godkendt i Danmark. Der redegøres specifikt for overvejelser i forbindelse med fastlæggelsen af antal forløb i specialet psykiatri i dimensioneringsplanen i perioden 2022-2023.

Dimensioneringsplan for speciallægeuddannelsen 2022-2023

Sundhedsstyrelsen fastsætter i dimensioneringsplanen årlige rammer for dimensionering af introduktions- og hoveduddannelsesforløb i speciallægeuddannelsen i hver

¹ Note: Gennemførelsestid fra en dansk uddannet læge opnår autorisation til vedkommende bliver speciallæge.

Kilde: Bevægelsesregistret, Sundhedsdatastyrelsen.

² Videreuddannelsesregionerne har muligheder for konvertering af ubesatte hoveduddannelsesforløb i et eller flere forskellige specialer til hoveduddannelsesforløb i andre specialer.

af de tre videreuddannelsesregioner og for hver enkelt speciale. Det sker efter rådgivning fra Prognose- og Dimensioneringsudvalget under det Nationale Råd for Lægers Videreuddannelse³ og Task Force for dimensionering af speciallæger, som blev nedsat i 2020 med repræsentanter fra Sundhedsministeriet, Danske Regioner og regionerne.

Dimensioneringsplanen regulerer antallet og fordelingen af hoveduddannelsesforløbene, og dimensioneringen af antallet af introduktionsforløb fastsættes som en minimums- og maksimumsfaktor (ratio) for hvert speciale, der er relateret til antal hoveduddannelsesforløb.

Ramme og baggrund for Dimensioneringsplan 2022-2023

Arbejdet med en ny dimensioneringsplan blev igangsat i 2019 initialt med henblik på at udarbejde en femårig dimensioneringsplan gældende for perioden 2021-2025. Grundet pandemien med COVID-19 i foråret 2020 valgte Sundhedsstyrelsen at udarbejde en étårig plan for 2021, og arbejdet med Dimensioneringsplanen for 2022-2025 blev igangsat i efteråret 2020. Siden indgik regeringen og Danske Regioner med økonomiaftalen om regionernes økonomi i 2022 en ramme for årene 2022-2023. Dermed er Dimensioneringsplan for speciallægeuddannelsen 2022-2023 en toårig plan og således en to-trins model fastlagt til 1.067,5 og 1.090 hoveduddannelsesforløb i henholdsvis 2022 og 2023. Hertil hører fastlæggelsen af 350 forløb inden for Almen medicin og 35 forløb inden for Akutmedicin. Samtidig har parterne en ambition om, at Dimensioneringsplanen understøtter lægedækning geografisk bredt i hele landet og også uden for de større byer, samt inden for specialer, der har særlige rekrutteringsudfordringer.

Dimensioneringsplanen 2022-2023 er udarbejdet på baggrund af data og fremskrivninger af antallet af læger i Lægeprognose 2018-2040, herunder det forventede udbud af læger og speciallæger. Desuden er der taget udgangspunkt i sundhedsfaglige vurderinger af behovet for speciallæger særligt i specialerne Psykiatri, Børne- og ungdomspsykiatri, Neurologi, Radiologi og de to intern medicinske specialer geriatri og lungesygdomme.

I vurderingen indgår høringsvar fra de specialefaglige videnskabelige selskaber, Danske Regioner, Lægeforeningen, De Regionale Råd for Lægers Videreuddannelse, Organisation af Lægevidenskabelige Selskaber m.fl. om behovet for speciallæger i fremtiden.

Fordelingen af speciallægeuddannelsesforløb

Nedenfor er redegjort for de væsentligste forudsætninger, som har betydning ved fordelingen af speciallægeuddannelsesforløb inden for hvert speciale og hver videreuddannelsesregion.

- 1) Den forventede udvikling i udbuddet af læger og speciallæger i den gældende Lægeprognose. I vurderingen indgår den tekniske fremskrivning af speciallæger i de enkelte specialer.

Data og prognosekørsler fra Lægeprognose 2018-2040 og rapport med opdaterede data til Lægeprognosen er indgået i vurderingen af antallet af læger og speciallæger her og nu, forventede udvikling og sammenligninger med andre lande. Prognosemodellen for Lægeprognose 2018-2040 er baseret på parametrene; tilgangen af læger, vandrings mellem grupper, pensions- og dødsintensiteter, orlov

³ jf. § 16 i BEK nr. 96 af 02/02/2018 om uddannelse af speciallæger.

og andre årsager til fravær, beskæftigelse uden for sundhedsvæsenet samt fordelingen af kandidater på speciale. På baggrund af udgangspopulationen er beregnet, hvordan populationen for hvert år ændres⁴.

Med Lægeprognose 2018-2040 forudses, at udbuddet af læger og speciallæger øges, og at der totalt set vil komme betydeligt flere læger og flere speciallæger, end der er i dag. Der forventes en vækst i antallet af speciallæger i hovedscenariet på cirka 14 pct. frem mod 2025 og på cirka 49 pct. i 2040, og der forventes en vækst i antallet af læger på cirka 16 pct. frem mod 2025 og cirka 56 pct. i 2040. Ifølge Lægeprognose 2018-2040 forventes stigninger af antallet af speciallæger i alle specialer undtagen neurokirurgi og thoraxkirurgi⁵.

For speciallæger i Psykiatri viser hovedscenariet⁶ i Lægeprognose 2018-2040, at udbuddet af speciallæger i psykiatri forventes at være stigende i hele perioden fra 942 i 2018 til 1.298 i 2040. Samlet set svarer stigningen til, at der i 2040 forventes ca. 38 pct. flere speciallæger i psykiatri, end der var i 2018. Den gennemsnitlige årlige stigning er på ca. 1,5 pct. Hvis man ser på prognosens hovedscenarie fra 2018 og frem til 2025, forventes udbuddet af speciallæger i psykiatri at stige med ca. 3 pct. til 973 speciallæger i 2025, og fra 2020 og frem til 2025 tilsvarende på ca. 3 pct.⁷

2) Tilgangen til den lægelige videreuddannelse (Lægeprognose).

I Lægeprognosen opgøres antallet af læger, som forventes at tilgå speciallægeuddannelsen; heri indgår en prognose fra Uddannelses- og Forskningsministeriet over den forventede fremtidige kandidatproduktion fratrukket læger, der forlader landet og læger, der ikke opnår en speciallægeuddannelse, men tillagt indvandring af læger.

I perioden 2022-2023 forventes tilgangen til speciallægeuddannelsen at blive 1.167 læger i 2022 og 1.210 læger i 2023⁸, og der vil derfor være tilstrækkeligt med læger til at tiltræde de dimensionerede uddannelsesforløb. Dimensioneringsplanen indeholder 1.067,5 hoveduddannelsesforløb i 2022 og 1.090 hoveduddannelsesforløb i 2023, hvilket svarer til en stigning på henholdsvis ca. 6,2 pct. og 8,4 pct. ift. Dimensioneringsplan 2021.

I specialet Psykiatri er antallet af hoveduddannelsesforløb øget fra 54 forløb i 2021 til 63 forløb i 2022 og 69,5 forløb i 2023 og introduktionsratioen øget fra 2,0-3,5 i 2021 til 2,5-4,0 i hhv. 2022 og 2023⁹.

3) Udvikling i antal beskæftigede speciallæger og aldersfordeling.

Antallet af beskæftigede speciallæger er steget fra 13.431 i 2009 til 15.665 i 2018¹⁰ svarende til en stigning på ca. 17 pct. På landsplan i 2018 er 33 pct. af speciallægerne over 60 år.

⁴ Jf. Lægeprognose 2018-2040, kap. 7 om modelbeskrivelse.

⁵ Jf. Lægeprognose 2018-2040, bilag 14.

⁶ Hovedscenariet er baseret på en beregning af antallet af besatte forløb ud fra tidligere års tendenser, jf. Lægeprognose 2018-2040.

⁷ Jf. Lægeprognose 2018-2040, bilag 14, side 118 inkl. forskellige scenarier.

⁸ Jf. Lægeprognose 2018-2040, tabel 24.

⁹ Jf. Dimensioneringsplan for speciallægeuddannelsen 2021 og Dimensioneringsplan for speciallægeuddannelsen 2022-2023.

¹⁰ Jf. Opdateret data til Lægeprognose 2018-2040, tabel 9.

Antallet af beskæftigede speciallæger i specialet Psykiatri er steget med 55 speciallæger fra 856 speciallæger i 2009 til 911 speciallæger i 2018 – svarende til 6,4 pct. og en gennemsnitlig årlig vækst på 0,7 pct.

Der var pr. 31. december 2018 939 speciallæger i specialet Psykiatri arbejdsstyrken, heraf 43 % over 60 år (antal: 406), og heraf 7 % i Region Nordjylland (antal: 30), 20 % i Region Midtjylland (antal: 83), 15 % i Region Syddanmark (antal: 61), 42 % i Region Hovedstaden (antal: 170) og 15 % i Region Sjælland (antal: 62).¹¹

4) Foregående års dimensioneringsplaner.

I fastlæggelsen og fordelingen af antal uddannelsesforløb tages udgangspunkt i antallet af uddannelsesforløb for hvert speciale i den gældende dimensioneringsplan. De foregående dimensioneringsplaner inddrages for de specialer, hvor der har været flere ændringer i antallet af forløb gennem årene.

5) Opslåede og besatte hoveduddannelsesforløb og besættelsesgrader i de enkelte videreuddannelsesregioner og på landsplan.

De foregående års besættelsesgrader for hvert af de 39 specialer i de enkelte videreuddannelsesregioner og på landsplan i årene 2018-2019 og 2020 er indgået i vurderingen ved udarbejdelsen af Dimensioneringsplan 2022-2023.

Den samlede dimensionering for 2018 og 2019 i specialet Psykiatri er på 108 hoveduddannelsesforløb, og i samme periode er besat 93 hoveduddannelsesforløb svarende til, at 86 pct. er besat i forhold til dimensioneringen. I opgørelsen over opslåede og besatte hoveduddannelsesforløb for 2020 ses en dimensionering på 54 hoveduddannelsesforløb og antal besatte på 54 hoveduddannelsesforløb, og dermed ses en besættelsesprocent på 100 pct. på landsplan for specialet Psykiatri.

6) Høringssvar om behovet for speciallæger i fremtiden.

Inden dimensioneringsplanen udarbejdes, bliver forskellige aktører anmodet om at vurdere fremtidigt behov for speciallæger i de 39 specialer. I det overordnede høringsmateriale indgår en række spørgsmål til høringsparterne, og derudover indeholder materialet faktuelle oplysninger baseret på Lægeprognose 2018-2040, blandt andet antal læger og speciallæger fordelt på køn, alder og region, hvor speciallægerne er beskæftiget og antal opslåede og besatte hoveduddannelsesforløb samt fremtidig udvikling i antal læger i alt og speciallæger, herunder prognose for udvikling og teknisk fremskrivning af efterspørgslen på læger i alt og på speciallæger.

Hvert specialebærende videnskabeligt selskab modtager høringsmateriale, som omhandler overordnede data og faktuelle oplysninger og data for hvert speciale udarbejdet på baggrund af data i Lægeprognosen. Al høringsmateriale for alle specialer sendes desuden til videreuddannelsesregionerne, regionerne, Danske Regioner mv.

De indkomne høringssvar bidrager til vurdering og fastsættelse af antallet af uddannelsesforløb i hvert speciale under hensyntagen til den overordnede ramme.

7) Uddannelseskapacitet i videreuddannelsessystemet.

De specialebærende selskaber og videreuddannelsesregionernes vurdering af uddannelseskapacitet inden for et givent speciale har betydning for vurderingen og

¹¹ Jf. Bevægelsesregistret, Sundhedsdatastyrelsen.

for fastlæggelsen af antallet af uddannelsesforløb i den enkelte videreuddannelsesregion.

For specialet Psykiatri er uddannelseskapaleten ikke fuldt udnyttet, og det er derfor muligt at øge antallet af uddannelsespladser i perioden 2022-2023.

8) *Udviklingen i demografi og sygdomsmønstre.*

De forventede ændringer i sygdomsmønstre og behovet for sundhedsydelse i fremtiden indgår som en del af grundlaget for Sundhedsstyrelsens vurdering af fremtidige behov for speciallæger i den enkelte speciale. Heri indgår en skønsmæssig vurdering af aktuelle udfordringer og tendenser i patientbehovene og sundhedsvæsenet som helhed samt strategiske initiativer.

Der er sket en stigning i antallet af borgere i kontakt med den psykiatri, idet en voksende andel af befolkningen – både børn/unge og ældre – opsøger og diagnosticeres i psykiatrien. Der er derfor et kapacitetspres, og der er behov for mere personale, bl.a. psykiatere, til at forestå udredning og behandling. Antallet af uddannelsesforløb blev derfor øget med cirka 29 pct. i 2023 i forhold til 2021, men dette skal følges op med regionale tiltag med henblik på, at uddannelsesforløbene bliver besat.

9) *Vurdere muligheder for fleksibilitet, hvis forløb ikke besættes.*

Videreuddannelsesregionernes muligheder for konvertering af ubesatte hoveduddannelsesforløb i et eller flere forskellige specialer til hoveduddannelsesforløb i andre specialer (fleksforløb) er øget fra 50 fleksforløb i dimensioneringsplanen 2021 til 100 forløb/år i dimensioneringsplanen 2022-2023. Dette muliggør, at videreuddannelsesregionerne kan opslå ekstra forløb i specialer med uddannelseskapalet, ansøgere og ekstra behov for læger/speciallæger.

Det fremgår af ovenstående, at Sundhedsstyrelsen tager hensyn til mange forskellige faktorer og involverer mange aktører i fastlæggelse af antallet af uddannelsesforløb i Dimensioneringsplanen for speciallægeuddannelsen. De væsentligste faktorer er den forventede udvikling i udbuddet af læger og speciallæger fremskrevet i den gældende lægeprognose; den beregnede tilgang til den lægelige videreuddannelse; udvikling i antal beskæftigede speciallæger og aldersfordelingen; foregående års dimensioneringsplaner; opslåede og besatte hoveduddannelsesforløb og besættelsesgrader i de enkelte videreuddannelsesregioner og på landsplan. Til vurderingen af behovet for læger og speciallæger i fremtiden indgår skriftlige høringsvar blandt andet fra både de faglige organisationer, videreuddannelsesregioner og regioner. Derudover indgår en vurdering af uddannelseskapaleten i videreuddannelsessystemet; udviklingen i demografi og sygdomsmønstre og endelig et tilstrækkeligt fleksibelt system, hvor der er mulighed for at justere antallet af uddannelsesforløb i dimensioneringsperioden heriblandt videreuddannelsesregionernes mulighed for at flytte ubesatte forløb til andre specialer.

Løbende opfølgning på dimensioneringen

Arbejdet med lægeprognoser og dimensioneringsplaner forestås af Prognose- og Dimensioneringsudvalget, som er et permanent udvalg under det Nationale Råd for Lægers Videreuddannelse, og i dette udvalg vil Sundhedsstyrelsen løbende følge løbende udviklingen på det lægelige arbejdsmarked med henblik på behovet for ændringer i løbet af dimensioneringsperioden. Dimensioneringsplanen 2022-2023 vil derfor årligt blive drøftet i Prognose- og Dimensioneringsudvalget og hyppigere, hvis

der er behov for det. Der bør være særlig opmærksomhed på bl.a., om alle dimensionerede forløb bliver besat og om antallet af ansøgninger til hoveduddannelsesforløbene stiger markant. Antallet af besatte forløb bliver belyst ved de indberetninger, som videreuddannelsesregionerne fremsender til Sundhedsstyrelsen halvårligt over opslåede og besatte hoveduddannelsesforløb. Der udarbejdes årligt en rapport med data fra disse indberetninger, som følges tæt i Prognose- og Dimensioneringsudvalget og det Nationale Råd for Lægers Videreuddannelse.”

Med venlig hilsen

Magnus Heunicke / Trine Lasson Andreasen